

***Afscheidsrituelen
hier en elders***

Samen leven. Samen begraven 5

Wettelijk kader – Wat kan en mag 7

Geloofsovertuigingen in Oostende/Vlaanderen 17

- » Vrijzinnige levensovertuiging 19
- » Rooms -Katholieke godsdienst 23
- » Protestantse godsdienst 31
- » Orthodoxe godsdienst 35
- » Islamitische godsdienst 39
- » Sikhisme 47
- » (Zen)boeddhistische levensovertuiging 51
- » Jehovah's getuigen 57
- » Bahá'í 61

Samen leven. Samen begraven

Oostende is een levendige stad. Een mengelmoes van mensen woont in haar huizen en loopt door haar straten. Oud en jong. Hier geboren en getogen of hier aangespoeld en gebleven.

We tellen meer dan 130 nationaliteiten in de koningin der badsteden. Dat zijn heel wat levensovertuigingen elk met hun bijhorende rituelen.

In Arabische landen wordt bij de geboorte van een kind een vers uit de Koran in het oortje van de baby gefluisterd. In de Kaukasus is een bezoeker een geschenk van God. Daarom laat je de bezoeker altijd ver van de deur plaatsnemen. Anders geef je het signaal dat hij of zij niet welkom is en dat je het liefst wil dat hij of zij snel vertrekt. In Vlaanderen tekenen ouders en grootouders soms een kruisje op het voorhoofd van een kind. Dit is een bescherming tegen het kwade.

Ons leven is doorweven met grote en kleine unieke rituelen. Ook het sterven, afscheid nemen en begraven doen we elk op onze eigen manier. Moslims begraven hun doden traditioneel in een doek. Orthodoxen worden met hun voeten naar het Oosten begraven.

Waar je ook vandaan komt. Waar je ook woont. Als een naaste sterft, wil je afscheid nemen op de manier die bij jouw levensovertuiging past.

Vroeger waren hier weinig vragen rond. En wel om een simpele reden. Na hun overlijden werden mensen naar hun thuisland gerepatrieerd om daar begraven te worden. Dat ligt vandaag anders.

Hier begraven

Meer en meer mensen met een migratieachtergrond begraven hun overledenen hier. Dat kan zijn omdat de repatriëring te duur is. Maar even vaak omdat de situatie in het thuisland te onstabiel is of omdat de banden met het thuisland niet zo sterk meer zijn.

Hier in Vlaanderen gelden andere regels op vlak van begraven. Kan je in België een dode begraven enkel in een doek? Of is een kist verplicht? Veel geloofsovertuigingen voeren een rituele wassing uit bij het overlijden. Waar kan je dat in Vlaanderen doen of laten doen?

In zuiderse landen worden de doden zo snel mogelijk begraven, liefst binnen de 24 uur. Kan dit zomaar in België of is er een minimumtermijn die moet gerespecteerd worden?

Kluwen

Bij de dood van een naaste is het niet gemakkelijk om je weg te zoeken in het kluwen van de wetgeving en zelf uit te zoeken wat kan, mag en moet. Met deze uitgave willen we duidelijkheid scheppen.

Wat is het wettelijk kader rond begraven in België?

Welke rituelen gaan tegen deze wetgeving in en wat kan een alternatief zijn?

We leven hier samen. Laat ons daarom proberen om ook samen te begraven. Met oog en hart voor elkaars rituelen en wensen.

Wettelijk kader¹

Welke wetten moet ik volgen?

Wanneer iemand overlijdt, kan je niet zomaar doen wat je wilt. Sinds 2004 is de Vlaamse overheid bevoegd voor de basisreglementering voor de begraafplaatsen en de lijkbezorging in Vlaanderen. De huidige Vlaamse wetgeving regelt:

- » De oprichting en de sluiting van een begraafplaats
- » Het toekennen van concessies voor graven en columbaria
- » De manieren en modaliteiten van begraven en het oprichten van grafzerken
- » Het verlenen van toelating voor crematie
- » Belasting op de manier van lijkbezorging
- » Toelating tot opgraving en herbegraven van stoffelijke resten of urnen
- » Voorwaarden voor vb. doodskisten, crematie, oprichting en beheer van een crematorium

Daarnaast hebben de gemeenten hier ook hun zeg in. Elke gemeente¹ is autonoom en mag dus zijn eigen regels, voorwaarden en retributies opstellen.

In geval van repatriëring moet een lichaam vervoerd worden over de landsgrenzen en dan moet de internationale wetgeving hieromtrent gevolgd worden.

¹ In deze uitgave gaan we uit van het reglement in Oostende.

Iemand sterft

Bel eerst en vooral een dokter

Als iemand overlijdt, dan moet eerst en vooral een dokter opgeroepen worden om het **overlijden vast te stellen**.

Sterft iemand thuis, dan waarschuw je de huisarts of dokter met wachtdienst.

Overlijdt iemand in een ziekenhuis of een andere zorgvoorziening, dan zorgt de verantwoordelijke daar voor een overlijdensattest.

Bij een dodelijk ongeval stelt de politie in het bijzijn van een arts een procesverbaal op.

De arts stelt een model III C op, dit is een medisch attest van overlijden. Daarop wordt de datum en het uur van overlijden en ook de doodsoorzaak vermeld.

Een overlijden kan een natuurlijk, verdacht of gewelddadig overlijden zijn.

Een natuurlijk overlijden is een overlijden waar geen gewelddadige of buitenlichamelijke oorzaken zijn. In geval van een verdacht of een gewelddadig overlijden waarschuwt de arts het parket. Er volgt een onderzoek, maar dit leidt niet noodzakelijk tot een autopsie.

Bij euthanasie stelt de aanwezige arts het overlijden vast.

Contacteer een begrafenisondernemer

Het is niet verplicht om een begrafenisondernemer in te schakelen. Maar hou er wel rekening mee dat het vervoeren, bewaren en behandelen van het stoffelijk overschot strikt gereguleerd is. Zo mag een overledene enkel vervoerd worden in een lijkwagen door een begrafenisondernemer.

Bovendien komt er heel wat kijken bij het regelen van een uitvaart. Een begrafenisondernemer maakt het gemakkelijker.

Overlijden aangeven

Wanneer je beroep doet op een begrafenisondernemer, doet hij of zij ook aangifte van het overlijden. Maar je mag het overlijden ook zelf aangeven bij de dienst Burgerzaken.

Voor de aangifte van overlijden zijn enkele documenten nodig:

- » Het attest van de dokter die het overlijden vaststelde
- » Bij crematie: een attest van de beëdigde dokter
- » Identiteitskaart van de overledene
- » Huwelijksboekje (indien de overledene gehuwd was)
- » Geboorteakte (indien de overledene ongehuwd was of wanneer er geen huwelijksboekje is)
- » Rijbewijs van de overledene
- » De laatste wilsbeschikking

Na aangifte wordt een akte van overlijden opgemaakt door de ambtenaar van de burgerlijke stand

Op basis daarvan worden uittreksels uit de overlijdensakte opgemaakt. Die bewijzen het feit van het overlijden en stelt de identiteit van de overledene vast. Deze uittreksels dienen voor sociale doeleinden (werkverlet) of aangifte bij officiële instanties.

Daarna wordt door de Burgerlijke Stand toelating verleend tot vervoer en toelating tot begraven of crematie.

Akte van levenloos kind bij een doodgeboren kind of foetus ("sterrenkinderen")

Met de "akte van levenloos kind" wil de wetgever "tegenmoetkomen aan de bestaande behoefte bij ouders van een levenloos kind om dat kind een plaats te geven in hun leven en hen te ondersteunen in hun rouwverwerking". Het wil daarmee rekening houden met "de zeer uiteenlopende en individuele behoeften van ouders inzake rouwverwerking".

Ouders **kunnen** vanaf **140 dagen** na de bevruchting de registratie van hun levenloos geboren kind vragen. Het initiatief ligt dus bij de ouder(s). Dit is een verlaging van de vroegere drempel van 180 dagen tegenover wat gold vóór 2019, aangezien die niet langer overeenstemt met de huidige medische evolutie binnen de neonatologie.

Vanaf **180 dagen** na de bevruchting is er een verplichte registratie van het doodgeboren kind.

In beide gevallen wordt er bij de burgerlijke stand, als overlijdensakte, een akte van levenloos kind opgemaakt. Naast een aantal vaste gegevens kan daarin ook de voornaam van het kind worden opgenomen, als daarom gevraagd wordt. Vanaf 180 dagen zwangerschap kan ook gevraagd worden om de familienaam mee op te nemen.

Dit kan ook nog even gelden voor kinderen die vóór 2019 gestorven zijn.

Ingeval er in het verleden al een akte werd opgemaakt (dat was dan na 180 dagen zwangerschap), dan kan gevraagd worden om de voornaam en/of de naam toe te voegen aan de akte.

Ingeval er in het verleden een levenloos kind was na 140 dagen zwangerschap, dan kan gevraagd worden om vooralsnog een akte van levenloos kind op te maken, op basis van het medisch attest. Belangrijk daarbij is dat medische dossiers dertig jaar moeten bewaard worden.

In beide gevallen moet de vraag gebeuren bij de burgerlijke stand van de gemeente tussen 1 maart 2019 en 29 februari 2020 (binnen een jaar na de inwerkingtreding van de nieuwe wet).

Wat met het lichaam?

Over het algemeen sterven mensen thuis, in het ziekenhuis of het woonzorgcentrum.

Wanneer iemand thuis sterft (na eventuele palliatieve zorg), gaat het lichaam naar een funerarium van een begrafenisondernemer of wordt het thuis opgebaard.

Na een overlijden in het ziekenhuis of woonzorgcentrum wordt het lichaam overgebracht naar een mortuarium van een ziekenhuis, een funerarium van een begrafenisondernemer of terug naar huis om daar opgebaard te worden.

Er staat geen wettelijke termijn op het overbrengen van het lichaam. Het kan wel zijn dat er interne protocollen zijn bij vb. een overlijden in het rusthuis.

Het lichaam overbrengen naar een funerarium is geen verplichting. In België mag je de overledene ook altijd **thuis opbaren**. Dit is in alle gemeenten toegestaan.

Vroeger was dit ook in België vrij normaal. De overledene werd toen opgebaard in de beste kamer. De mooiste kamer van het huis die nooit gebruikt werd, behalve voor bijzonder bezoek. Meteen ook de kamer die nooit verwarmd werd en dus bijzonder geschikt om het lichaam koel te houden.

Bij thuisopbaring moet je er altijd voor zorgen dat het lichaam koel blijft. Dat kan met een koelbed, een koeling onder het lichaam of de kist, of nog andere natuurlijke of technische manieren.

In de winter is een koeling niet altijd noodzakelijk. Een begrafenisondernemer kan je hiermee helpen.

De uitvaart

Hoe lang tussen sterven en begraven?

Je kunt de overledene ten vroegste 24 uur na het overlijden begraven of cremeren. De wet voorziet een maximum termijn tussen het tijdstip van overlijden en de crematie of begrafenis. Dit staat meestal in het gemeentelijk regelement. In Brugge bijvoorbeeld moet het lichaam binnen de vijf werkdagen begraven of gecremeerd worden. In Oostende is dat tien werkdagen.

Deze termijn begint te lopen vanaf **de dag van het overlijden** of het moment dat het lichaam **vrijgegeven** is (in geval van een gewelddadig of verdacht overlijden.)

Is er een wilsbeschikking?

Een wilsbeschikking is een document waarin de overledene vastlegde wat hij of zij wil dat er met het lichaam gebeurt en/of hoe de uitvaart er moet uitzien.

Dat kan een simpel blad papier zijn, een testament bij de notaris of een wilsbeschikking die vastgelegd werd bij de dienst Bevolking.

In dat officiële document "laatste wilsbeschikking" kan de persoon aangeven of die kiest voor een begrafenis of crematie, volgens welke levensbeschouwing de eventuele uitvaartplechtigheid moet worden gehouden, in welke gemeente de laatste rustplaats zal zijn en of er een uitvaartcontract is bij een begrafenisondernemer.

In sommige gemeenten, zoals in Oostende, kan dit digitaal gebeuren.

Wanneer er een wilsbeschikking is, moet deze in de mate van het mogelijke nageleefd worden.

Wanneer de laatste wilsbeschikking echter officieel is neergelegd bij de Burgerlijke Stand, dan is er een verplichting om de keuzes van de overledene te volgen.

Als de overledene niets vastlegde, kiezen de nabestaanden op welke manier er afscheid genomen wordt.

Begraven of cremeren?

Je kunt in elke gemeente altijd kiezen tussen een begrafenis of een crematie.

Aangezien heel wat levensbeschouwingen erkend zijn, moet de gemeente voorzien in beide manieren, zonder discriminatie.

Gebeurde het overlijden door een ongeval of in verdachte of niet natuurlijke omstandigheden, dan heb je ook nog een attest van de Procureur des Konings nodig.

Begraven

Bij een begrafenis kan je kiezen voor een zandgraf of een kelder.

De overledene kan enkel begraven worden op een stedelijke begraafplaats. Niet onder de eik in de tuin.

Vroeger sprak men over "het kerkhof", dat was letterlijk de hof rond de kerk, waar de mensen begraven werden. Nu spreken we van begraafplaatsen omdat die veelal niet meer rond de kerk liggen. De begraafplaats is gemeentelijke grond en staat open voor iedereen, wat hun levensbeschouwing ook is.

Veel begraafplaatsen reserveren wel stukken grond voor een bepaalde levensbeschouwing zoals Moslims en Joden.

Cremeren

Voor crematie is een attest nodig. Dit wordt opgesteld door een beëdigd arts die controleert of het overlijden een natuurlijk overlijden is. Deze arts wordt aangeduid door de gemeente en de kosten hiervan zijn ook voor de gemeente. In geval van verdacht of gewelddadig overlijden kan crematie geweigerd worden.

As kan verstrooid worden op zee, op de begraafplaats of op privé-grond (mits toestemming van de eigenaar).

De as kan begraven worden in een urnegraf, bijgezet worden in een columbarium, bijgezet worden in een gewoon graf of – als dat bestaat – in een bio afbreekbare urn begraven worden in een “urnenbos”.

De as kan ook thuis bewaard worden. Dit laatste heet private asbestemming.

De eenvoudigste manier om een private asbestemming te krijgen is dit bij leven te laten schrijven in een wilsbeschikking. Als je dat bij leven niet zelf vastlegt, moeten de nabestaanden (alle personen in eerste graad, dit zijn: ouders en kinderen) daarover beslissen en een formulier ondertekenen.

Je mag als nabestaande altijd een symbolische hoeveelheid as vragen. Soms wordt dit meegenomen om te verstrooien in het thuisland, maar er zijn tegenwoordig tal van toepassingen. Denk maar aan as-sieraden, tatoeages of as die bewerkt wordt tot een diamant.

Een urne met as mag in een personenwagen vervoerd worden en mag ook meegenomen worden op het vliegtuig.

Er is ook het recht om met maximum twee personen aanwezig te zijn bij de invoer van de kist of de lijkwade in het crematorium.

Concessie of grafrust

Een concessie is een aangekochte rustplaats op de begraafplaats. Dit kan gaan over een grondconcessie, columbariumconcessie of eventueel een urneveldconcessie.

Vroeger bestonden er eeuwigdurende concessies. Die werden in 1971 omgezet in vijftigjarige vergunningen die eeuwig (kosteloos) verlengd kunnen worden.

Nu kan je een concessie aangaan tot maximum 50 jaar.

Het minimum van een concessie is 15 jaar.

Je bent niet verplicht om dit te doen. Iedere inwoner van een gemeente heeft recht op een **gratis begraafplaats voor 10 jaar**. Een gratis graf kan in de gemeente van domicilie of in de gemeente van overlijden. Let wel op. Als de nabestaanden die concessie verlengen betalen ze de afgelopen 10 jaar wel bovenop de vernieuwing van de concessie.

Je mag kiezen op welke begraafplaats je begraven wordt. Maar als je geen inwoner bent van die gemeente, betaal je extra. Er wordt een uitzondering gemaakt voor mensen die moesten verhuizen naar een rusthuis. In dat geval wordt je meestal nog steeds beschouwd als inwoner van je oude gemeente en moet je niet extra betalen.

***Geloofs-
overtuigingen
in Oostende/
Vlaanderen***

Vrijzinnigen

Vrijzinnig humanisme is een levensbeschouwing gericht op vrijdenken, zingeving en menswaardigheid. De rechten van de mens zijn ons referentiekader. Het geloof in de mens staat centraal. Het is universeel om stil te staan bij de grote momenten in het leven. Dat zie je in alle levensbeschouwingen. Elk heeft op zijn manier een ritueel om even stil te staan bij een geboorte, het opgroeien van een kind of een verbintenis tussen twee mensen. Dat geldt evenzeer bij een overlijden.

Op maat

Het vrijzinnig humanisme gaat ervan uit dat elke mens uniek is. Er zijn geen standaardteksten of -rituelen, alles wordt afgestemd op de persoon en de situatie. Samen met de familie gaan we op zoek naar wat betekenisvol kan zijn qua teksten, muziek, symbolische gebaren,... Er is ruimte voor eigen inbreng en de aandacht is zuiver gericht op de persoon van wie we afscheid nemen. Dit maakt elke plechtigheid heel persoonlijk en telkens anders.

Dit alles geldt eveneens voor stervensbegeleiding, al zijn die rituelen veel kleiner en intiemer. Omdat zelfbeschikking voor ons heel belangrijk is, worden we ook vaak gevraagd om informatie te verstrekken over, of mensen te begeleiden bij keuzes omtrent het levenseinde.

DE GEUZETORRE

VRIJZINNIG LAÏCISEREN

☎ 059 50 10 40
✉ vic.geuzetorre@skynet.be
www.vicdegeuzetorre.be

Filosofische uitgangspunten

Een vrijzinnige humanistische plechtigheid situeert zich naast de religieuze en de burgerlijke plechtigheden. We staan los van geloofsovertuigingen maar zijn daarom niet neutraal. We vertegenwoordigen de humanistische waarden en een vrijzinnige, ondogmatische kijk op het leven. Wij nemen aan dat de dood het eindpunt is, een verschil met veel religieuze levensbeschouwingen. We leven in het hier en nu, na dit leven houdt het op. Uiteraard wil dat niet zeggen dat er geen band meer gekoesterd kan worden of dat de overledene niet meer van betekenis is. Je leeft verder in de herinnering van de mensen.

Vormvereisten

Wij hebben weinig regels bij een afscheidsplechtigheid. Iedereen die zich herkent in ons gedachtegoed kan een vrijzinnige afscheidsplechtigheid krijgen, ook wie geen lid is. Vanuit het VLC verlangen we dat er op de rouwbrief een fakkelsymbool staat, samen met de expliciete vermelding dat het gaat om een vrijzinnig humanistisch afscheid. De fakkel is het universele symbool van de vrijzinnig humanisten. De toorts staat voor de verlichting en de figuurtjes aan weerszijden van de fakkel staan voor de universele broederlijkheid.

Er is voor regio Oostende ook vrijzinnig humanistische dienstverlening vanuit het huisvandeMens te Brugge en vanuit het ziekenhuis AZ Sint-Jan, Campus Serruys. Voor hen gelden geen vormvereisten. Het VLC verwijst door waar nodig.

Symboliek

Bij de start van de plechtigheid staat de urne of de kist al in de zaal. De familie komt op voorhand en neemt plaats terwijl er muziek speelt en enkele foto's geprojecteerd worden. Dan komt het grote publiek binnen. De sprekers groeten de kist met een buiging en nemen het woord. De dienst ontrolt zich zoals de familie deze invulde. Na het laatste woord buigen de sprekers opnieuw voor de overledene, bieden ze de familie hun deelneming aan namens de vrijzinnige gemeenschap en verlaten de zaal.

De begrafenisondernemer nodigt de familie uit om de laatste eer te bewijzen aan de urne of de kist. Ook dat is op maat. Vaak wordt er een bloemetje of keitje op de kist gelegd of wordt de urne even aangeraakt. Maar er zijn ook mooie persoonlijke voorbeelden. Bij het afscheid van een

architect stond er een legoplaat bij de urne en kreeg iedereen een legosteentje om zo mee te bouwen aan een legohuisje. Ik herinner me ook iemand waar er graantjes uitgedeeld werden als verwijzing naar de aarde. Symboliek is ons niet vreemd.

Het staat mensen volledig vrij om te kiezen voor een begrafenis of crematie. We merken wel dat cremeren en uitstrooien het populairst is. Onze taak stopt echter bij het einde van de plechtigheid. De uitstrooiing dat is iets waar de begrafenisondernemer zich over ontfermt.

-
- » Voor stervensbegeleiding kan je altijd beroep doen op een consultant van AZ Sint-Jan of huisvandeMens.
 - » Wie vragen heeft over euthanasie of zorgplanning kan terecht bij LEIF of huisvandeMens.
 - » Iedereen die zich herkent in het vrijzinnig humanistisch gedachtegoed kan een vrijzinnige afscheidsplechtigheid krijgen, ook wie geen lid is. Indien de ceremonie doorgaat in het VLC is de minimum voorwaarde dat je akkoord gaat met de expliciet vrijzinnige inhoud van de plechtigheid en de vormvereisten respecteert (fakkelsymbool en vermelding "vrijzinnige afscheidsplechtigheid" op de rouwbrief). Voor huisvandeMens en de consultant van AZ Sint-Jan is affiniteit met het vrijzinnig humanistisch gedachtegoed voldoende. Het VLC verwijst als lokale draaischijf graag door waar nodig.

Wil je graag meer weten over het vrijzinnig centrum?

Vrijzinnig Laïciserend Centrum Oostende vzw

De Geuzetorre, Kazernelaan 1, Oostende

059/50 10 40

vlc.geuzetorre@skynet.be

www.vlcdegeuzetorre.be

www.vrijzinnigwestvlaanderen.be

Rooms- Katholieke godsdienst

Antoon Wullepit groeide op in Esen.

Sinds zeven jaar is hij deken voor Oostende en pastoor in vier parochies.

In de Rooms- Katholieke kerk dienen we aan stervenden de laatste sacramenten toe. Deze zijn de biecht, de ziekenzalving en de Heilige Communie. Vroeger werd dit laatste sacrament louter aan stervenden gegeven, maar nu kan dit ook voor ernstig zieke mensen. We ervaren dat dit mensen sterkt in hun ziek-zijn.

Enerzijds vragen we met deze sacramenten vergeving voor de zonden. Het is een moment van algehele verzoening met wat er was. Anderzijds is de zalving en de communie ook een ondersteuning bij de laatste levensreis.

Na het overlijden zegenen we het lichaam met een palmtak en gewijd water. Het water verwijst naar het doopsel en de verrijzenis. Ons geloof schrijft voor het dode lichaam geen specifieke houdingen voor. Meestal vouwt men de handen in gebed of legt men ze gekruist op het lichaam.

Gebedsdienst of eucharistie

In de periode van rouw gaat de priester op bezoek bij de familie om de uitvaart voor te bereiden. Dit kan een gebedsdienst zijn of een eucharistie. Beide zijn volwaardige vormen van een kerkelijke uitvaart. Het grote verschil is dat een gebedsdienst kan worden voorgedaan door een niet-priester en dat er tijdens de dienst dan geen groot dankgebed en communie is.

Bij een uitvaart dragen de rouwenden eerder donkere kleding. De priester draagt meestal een paars gewaad. Soms vragen mensen om een witte kazuifel ten teken van het geloof in de verrijzenis.

Leven en geloof verbinden

Een kerkelijke uitvaart is een viering van verrijzenis, vol hoop en dankbaarheid. De kerkgemeenschap neemt afscheid van de dode, en bidt dat God zich over de overledene ontfermt en diegenen die achterblijven zou sterken in hun verdriet.

Elke uitvaart is opgebouwd rond een aantal vaste elementen. Bij de start van de dienst wordt het lichaam achterin de kerk gezegend. De priester of iemand van de familie kijkt even terug op het leven van de overledene. Het is een kans om alle aanwezigen in hun eigen herinnering aan deze mens te plaatsen. We zetten rond de kist enkele kaarsen. Ze worden ontstoken vanuit de paaskaars. Zo brengen we licht in de duisternis van het sterven. In elke dienst voorzien we een moment van vergeving en een oproep te luisteren naar het woord van God. De homilie of het verrijzeniswoord wil wat hoop toezeggen aan de rouwenden. Tijdens de voorbede wordt er gebeden voor de overledene en voor wie rouwen om dit sterven. Daarna gaan allen naar voren voor de offerande. Ze leggen hun hand op het kruisje met de naam van de overledene. Zo verbinden ze zich in geloof met het leven van deze mens. Als er een rouwkaartje is, wordt dit op dit moment uitgedeeld.

Op het einde van de uitvaart zegenen we de kist opnieuw met water en wordt het lichaam van de dode in respect bewierookt.

Laatste eer

Vanuit de kerk kan men het lichaam begraven of cremieren. Maar de uitvaart gebeurt best voor de crematie. De liturgie is immers ook bedoeld om een laatste eer te brengen aan het lichaam van de overledene voordat het definitief uit het zicht verdwijnt in een graf of urne.

Begrafenis

Vroeger was het gebruikelijk dat de priester meeging naar de begraafplaats, maar die praktijk is wat weggevallen. Waar de concrete omstandigheden het toelaten, wordt er bij het graf nog een kort liturgisch moment voorzien. De kist en het graf worden gezegend. De gebedsleider maakt een laatste kruisteken over het lichaam en ieder strooit wat aarde of legt een bloempje op de kist. Het is een laatste teken van afscheid.

Kruisje

Het kruisje met de naam van de overledene wordt in de kerk op een speciale plaats gehangen. Gelovigen komen er bidden of een kaarsje ontsteken. Elk jaar, op 2 november, is er een viering voor alle overledenen van het voorbije jaar en mogen de nabestaanden het kruisje ophalen om het thuis een plekje te geven.

Wil je graag meer weten over de Rooms-Katholieke kerk?

Antoon Wullepit

Dekenijstraat 10, Oostende

059/70.17.19 – www.kerknet.be

Christenen

Cécile, Lucie & Brigitte zijn afkomstig uit Congo. Ze zijn christenen en hun geloof loopt voor een groot deel gelijk met de christenen in Vlaanderen. Toch zijn er enkele significante verschillen.

Verweven tradities

De missionarissen hebben de Congolese tradities verweven met het Christendom toen ze het geloof kwamen prediken en dat merk je in de manier waarop we ons geloof beleven. Het zit in onze cultuur om te rouwen bij een overlijden. Het verdriet is gelijk, maar we uiten het anders. Hier in België rouwen mensen in stilte. Als we huilen in Congo dan gaat dat gepaard met veel lawaai en roepen. We zijn ons van dat verschil bewust en doen ons best om ons aan te passen.

Nooit alleen

Het is een grote schande om iemand alleen te laten sterven. Je blijft bij iemand die stervende is en begeleidt hem of haar tot de laatste adem. Dat is een teken van liefde. Wij zien de dood als een overgang en geloven dat onze voorouders de geest van de dode ontvangen. Je laat een stervende die overgang niet alleen maken, maar je blijft erbij tot de allerlaatste stap.

Veertig dagen rouwen

Een begrafenis in Congo verloopt anders dan hier in België. In Congo wordt het lichaam gewassen, mooi aangekleed en buiten het huis op een verhoogje geplaatst. Mensen rouwen buiten bij het lichaam. Het is gebruikelijk om niet te slapen tot de overledene begraven is, daarom wordt er op de tamtam gespeeld en gedanst.

Als een man sterft mag zijn vrouw de slaapkamer niet meer betreden tot na de begrafenis. De familie van de man wast de vrouw. Dit is een ritueel om ervoor te zorgen dat de geest van de overleden man niet blijft hangen bij zijn vrouw.

De rouwperiode duurt in Congo veertig dagen. In die periode draagt de familie van de overledene zwarte kleding. Een vrouw mag in die periode niet gaan werken of zelf het huis verlaten. Na die veertig dagen wordt de vrouw opnieuw gewassen, wisselt ze haar kleding en krijgt een schoffel, machete en zak. Die staan symbool voor het feit dat ze terug mag werken en naar de markt gaan.

Verdriet uitdrukken

Het zijn gebruiken die we hier niet toepassen. Als er in België iemand overlijdt, komen familie en vrienden samen om te rouwen. In die periode van rouw laten we de familie van de overledene niet alleen. We spreken onderling een verdeling af. Ook 's nachts is er altijd iemand, desnoods slapen ze op de grond. Heel die periode zingen we speciale afscheidsliederen. Dat is onze manier om ons verdriet uit te drukken. De rouwenden houden onderling een inzameling voor de familie van de overledene. Dat geld dient om alle kosten van de rouwperiode en de begrafenis te dekken.

Dezelfde pagne

Als het kan willen we onze dierbaren thuis opbaren. Het probleem is dat veel mensen denken dat thuisopbaring verboden is in België en zo gaat die traditie ongewild verloren.

De overledene wordt mooi aangekleed en in doeken gewikkeld. Vrienden en familie nemen afscheid en zijn erbij als het lichaam gekist wordt. Wij begraven onze doden. Crematie is niet toegestaan. Bij de begrafenisplechtigheid draagt de familie meestal kleding uit dezelfde pagne, dit is een groot stuk stof bedrukt met kleurrijke patronen. Dit geeft ons een gevoel van samenhang. Na de afscheidsplechtigheid in de kerk, gaat iedereen mee naar de begraafplaats. Wij willen aanwezig zijn als de kist in het graf zakt. Het is voor ons het moment om de laatste woorden te kunnen zeggen.

Na de begrafenis wast iedereen zijn handen in een emmer water. Dit staat symbool voor een bad van zuivering en troost. We drinken en eten samen, om ons eraan te herinneren dat het leven doorgaat.

-
- » In België mag je de overledene ook altijd thuis opbaren. Dit is in alle gemeenten toegestaan. Bij thuisopbaring moet je er altijd voor zorgen dat het lichaam koel blijft. Dat kan met een koelbed, een koeling onder het lichaam of de kist, of nog andere natuurlijke of technische manieren. Een begrafenisondernemer kan je hiermee helpen.

Wil je graag meer weten?

cecile.cappellen@skynet.be

Protestantse kerk

Andries Boekhout is voorganger in de Protestantse Kerk.

Het protestantisme is een van de drie grote stromingen binnen het christendom, naast het rooms-katholicisme en de oosters-orthodoxe kerken.

Sobere manier

'Er zit minder symboliek in het Protestants geloof dan in andere levensbeschouwingen. Wij benaderen het geloof vrij rationeel en beleven het op een sobere manier. De Bijbel is het middelpunt van ons geloof. Wij hebben weinig specifieke rituelen of regels, ook bij het afscheid nemen van overledenen.

Troost is onze basis

In de laatste uren kan de familie de dominee naar het sterfbed roepen om te bidden, samen een lied te zingen of een Bijbelgedeelte te citeren. Het is geen vaststaand ritueel. Troost is onze basis. Hoe kan je zowel de stervende als de familie en vrienden troostend nabij zijn? Na het overlijden spreekt de dominee een gebed uit. De klemtoon ligt op het samen aanwezig zijn.

Dodenakker

In de Protestantse kerk kan je kiezen of je begraven wordt of gecremeerd wil worden. Begraven is de standaardmanier en draagt een symbolische betekenis in zich. Net zoals een graankorrel in de aarde ontspruit tot nieuw leven, zo zal een overleden persoon opstaan in een nieuw leven. Niemand weet hoe dat nieuwe leven er zal uitzien. Een graankorrel lijkt ook niet op de plant die hij zal worden. Vanuit die symboliek noemen we een begraafplaats ook wel een dodenakker.

Samen de laatste weg maken

De afscheidsdienst kan zowel in de kerk, het mortuarium of thuis doorgaan. Persoonlijk vind ik het eerste de mooiste manier. In de kerk is de protestantse gemeenschap aanwezig. Het is troostend om samen de laatste weg te maken, om samen het afscheid te beleven. De dienst wordt altijd samengesteld in nauw overleg met de familie of nabestaanden. Er is veel ruimte om dit heel persoonlijk te maken met foto's, muziek en enkele toespraken. De voorganger leest een stuk uit de Bijbel en er wordt samen gebeden. In een korte overdenking legt de voorganger het verband tussen de overledene, de familie en de tradities.

Verder leven in nabijheid

Na de kerkdienst stapt de rouwstoet te voet van de kerk naar de begraafplaats, als de afstand dit toelaat. Bij het graf spreekt de voorganger de geloofsbelijdenis uit. Die eindigt met 'geloof in het eeuwig leven.' Hoe dat precies zal zijn is nog verhuld, maar we mogen verder kijken dan wat we zien. We geloven dat Jezus ons voorging. Hij is de Opgestane.

Wil je graag meer weten over de Protestantse kerk?

Protestantse kerk Oostende

Voorganger: Andries Boekhout

voorganger@protestantsekerkoostende.be

0491 31 22 00

Orthodoxe kerk

Andreas D'hoe is bedienaar in de Orthodoxe Kerk. 'Mijn geloof voerde me naar Oostende waar ik sinds 2015 priester ben.'

'In '99 was ik op zoek naar zingeving. Ik heb geproefd van alles wat er was qua levensbeschouwing, maar het klikte nooit helemaal. Tot ik kennis maakte met de Orthodoxe Kerk, ik woonde een dienst bij en ik wist: 'ik ben thuis.'

Dood is onvermijdelijk

De Oosters Orthodoxe Kerk is gebaseerd op de zeven oecumenische concilies. In de Orthodoxe Kerk geloven we in God de Vader als enige bron van de Heilige Geest. Wij geloven in de verrijzenis of opstanding. Dat is ook de kerngedachte van de Orthodoxe Kerk bij een overlijden. Het leven is vergankelijk en de dood hoort onvermijdelijk bij het leven. Daarom willen we het verdriet niet triggeren bij het afscheid van een naaste.

Geen laatste sacramenten

De dood is een scheiding tussen ziel en lichaam. In de laatste uren van een stervende geven we de ziekenzalving, de ziekencommunie en wordt er een gebedscanon gezegd. Dit laatste kan uitgevoerd worden door een priester, maar evengoed door een leek.

Na het overlijden, of ontslapen worden er psalmen gelezen of wordt er uit de Bijbel voorgelezen. De overledene wordt gewassen met warm water. Vrouwen wassen vrouwen, mannen kunnen zowel door mannen als vrouwen gewassen worden. De ontslapene wordt

gekleed in een witte lijkwade. Ogen en mond worden gesloten en de rechterhand wordt over de linkerhand gelegd op de buik.

Symbolen

We geven onze doden een aantal symbolen mee. In de linkerhand plaatsen we een kruisje. Bij de mannen leggen we een icoon van Christus op de borst. Bij de vrouwen is dat een icoon van Moeder Gods. Op het voorhoofd plaatsen we een papieren kroon met daarop het trisagiongebed. De rechterhand wordt altijd vrij gelaten om het kruisteken te kunnen maken.

Wederopstanding

We geloven in de opstanding. We cremen onze doden niet, maar begraven ze. We begraven onze doden met hun voeten naar het oosten. Dat is waar God staat. Zo kan de ontslapene bij de wederopstanding God onmiddellijk aankijken en benaderen.

Trisagiondienst

Voor de bekisting houden we een trisagiondienst. De overledene en de kist worden gezegend. We plaatsen iconen aan het hoofd en omringen het lichaam met kaarsen. De papieren kroon met het trisagiongebed wordt opgerold en bij het kruisje in de linkerhand gestoken. Het dient als een spiekbriefje voor het moment dat de overledene aan het hemels koninkrijk staat.

Wanneer de dode is opgebaard kunnen de nabestaanden op de knieën zitten bij het lichaam om zo vergiffenis te vragen of te geven. Zo kan de ontslapene zonder wrok of verdriet vertrekken.

Voeten eerst

Bij het afscheid in de kerk wordt de overledene met de voeten eerst binnengedragen. De kist blijft open en wordt met de voeten naar het oosten gericht waar het altaar staat.

De priesters dragen wit tijdens de dienst omdat we geloven dat de overledene naar een betere plaats gaat. De dood is voor ons een mooi gebeuren, want je gaat naar God. In de dienst stimuleren we de nabestaan-

den daarom niet om verdrietig te zijn of te huilen. We vertellen niets over de persoon zelf tijdens de dienst.

Tijdens de dienst gooien we aarde uit de kaarsenstandaard en kooltjes van het wierrookvat in de kist. De dienst eindigt met het absolutiegebed om de persoon te vergeven. De kist wordt gedraaid en opnieuw eerst met de voeten naar buiten gedragen. Tijdens de tocht van de kerk naar de begraafplaats loopt de priester voor de lijkwagen en citeert het trisagiongebed.

Begrafenis

Op de begraafplaats zijn we er graag bij wanneer de kist in het open graf zakt, maar dat wordt niet in elke gemeente automatisch toegestaan. De praktijk leerde me dat het nooit kwaad kan om dit vriendelijk te vragen. Alle aanwezigen strooien een handje aarde in kruisvorm op de kist. Soms gooien mensen ook aarde uit het thuisland van de overledene in het graf. De priester werpt een kooltje uit het wierrookvat in het graf er wordt koliva, gekookt graan en honing, bij de kist gegoten.

Herdenking

Op de derde, negende en veertigste dag na het overlijden bidden we het trisagiongebed voor de overledene tijdens een korte dienst in de kerk. De nabestaanden brengen telkens koliva mee en we eten dit gezamenlijk op, als symbool dat we samen één zijn in Christus.

-
- » Je hebt als nabestaande het recht om erbij te zijn als de kist in het graf zakt. Spreek dit best door met de begrafenisondernemer om na te gaan wat er mogelijk is.

Wil je graag meer weten over de Orthodoxe kerk?

Vader Andreas D'hoë
bedienaar Orthodoxe kerk HH. Kyrillos en Methodios

Goedheidstraat 9, Oostende
v.andreas.dhoe@gmail.com
oostende.orthodoxia.be

Moslims

Bibi Zahida woont sinds '98 in België. Ze verbleef lange tijd in Groot-Brittannië, maar haar roots liggen in Pakistan.

Afscheid nemen

Wanneer iemand stervende is, is het voor ons gebruikelijk om afscheid te nemen. Je geeft en vraagt vergiffenis aan de persoon. Het is belangrijk dat je dit uitspreekt tegenover de stervende, want hij of zij neemt alle goede daden mee naar het hiernamaals. Door dit luidop te zeggen geef je persoon de kans om de laatste zaken af te handelen. Hij of zij kan zijn wensen uitspreken en wij geloven dat het rust brengt om alles geregeld en uitgesproken te hebben.

Het is niet ongewoon om aan de stervende te vragen of ze voor jou willen pleiten bij God.

Sjahada

In de laatste momenten geven we de stervende water en bidden wij de Sjahada als laatste vorm van afscheid. Met deze woorden getuig je als Moslim dat er geen god is die aanbeden mag worden, behalve Allah en je getuigt dat Mohammed (vrede zij met hem) Zijn dienaar is en Zijn Boodschapper. Als de stervende in staat is, kan hij dit gebed meebidden, maar het is geen vereiste. We bidden dit vooral als een houvast zowel voor de nabestaanden als de persoon zelf. Het is een herinnering aan wie je bent en we willen het de stervende meegeven in de dood. Tijdens de laatste momenten is het belangrijk om de juiste dingen te zeggen. De Sjahada is heel rustgevend qua klank en helpt de mensen in hun laatste momenten.

Ghusl

Wanneer iemand overleden is sluiten we de ogen en mond. De handen worden naast het lichaam gelegd. We houden dit heel sober zonder symbolen.

In het thuisland worden de doden binnen de 24 uur na hun overlijden begraven. Hier in België is dit niet mogelijk, enerzijds omdat het lichaam soms moet gerepatriëerd worden. Maar als een overledene ervoor koos om hier begraven te worden moet je ook rekening houden met een ander tijds kader.

Voor de begrafenis wordt het lichaam van de overledene ritueel gewassen. We noemen dit de ghusl. Tijdens de ghusl zijn er drie mensen aanwezig, waaronder altijd iemand van de familie. Mannen worden door mannen gewassen, vrouwen door vrouwen. Kinderen onder de zeven jaar kunnen zowel door mannen als vrouwen gewassen worden.

De rituele wassing verloopt altijd in totale stilte. Je spreekt ook niet over wat je ziet tijdens de wassing. We sprenkelen water over het lichaam tot alles nat is. Daarna wordt het lichaam gezalfd met geurende olie. Na de wassing wikkelen we het lichaam in witte stof, waarbij het hoofd en gezicht vrij gelaten worden.

Dodengebed

De dode kan pas gegroet worden na de ghusl. Dit geeft de familie de tijd om zaken op orde te stellen voor ze bezoek ontvangen. Na de rituele wassing wordt het lichaam naar de moskee gebracht. De mannen bidden het Djanazah-gebed of Dodengebed. Vandaaruit gaat het naar de begraafplaats. Mannen worden op de rug begraven en vrouwen op de rechterzijde. Indien het mogelijk is ligt het hoofd richting Mekka. Bij de begrafenis zijn enkel de mannen aanwezig.

Periode van rouw

Na de begrafenis bidden de bezoekers samen met de familie uit de Koran en halen herinneringen op aan de overledene. Ze brengen eten voor de familie mee. Deze periode van rouw duurt vier dagen. Op de vierde dag stopt de publieke rouw. Er wordt gebeden onder leiding van de imam en het rouwgezelschap eet samen nog een laatste maaltijd.

Die richtlijnen lijken misschien strikt, maar het helpt om goed door de moeilijke periode van rouw te raken. Tijdens de rouw mogen we onze emo-

ties tonen, alhoewel we nu al een invloed merken van het Westen. Jongeren die hier geboren en opgegroeid zijn rouwen veel ingetogener.

Repatriëring

Voor de oudere generatie kiest voor repatriëring. Je voelt dat mensen van mijn generatie en jonger hier willen begraven worden. Mijn kinderen zijn hier en daarom wil ik liever in Oostende begraven worden.

Als mensen kiezen voor repatriëring wordt het lichaam begeleid door één persoon. Je kan als Moslim hiervoor een verzekering afsluiten bij de moskee. Je betaalt een maandelijks bedrag en bij je overlijden betaalt de moskee alle kosten. Toch blijft het iets waarover te weinig informatie bekend is. Je moet als nabestaande veel uitzoeken en regelen. Er is echt nood aan duidelijke informatie hierrond.

Gevoelsmatige frictie

In de periode van afscheid nemen en rouw merken we wel dat veel van onze rituelen haaks staan op de Vlaamse mentaliteit. Mensen die afscheid nemen van een stervende of komen rouwen met de nabestaanden, dat zorgt voor veel bezoek. Voor buitenstaanders kan dat aanvoelen als overlast. Het zijn belangrijke gebruiken voor ons Moslims, maar het zorgt gevoelsmatig soms voor frictie. Terwijl we eigenlijk doen wat iedereen wil doen. Op de juiste manier afscheid nemen van onze naasten.

-
- » In België bestaan geen eeuwigdurende concessies. Die werden in 1971 omgezet in vijftigjarige vergunningen. Nu kan je een concessie aangaan tot maximum 50 jaar. Na die periode moet de concessie verlengd worden.
 - » Wie hulp wil bij een begrafenis kan contact opnemen met de Aisha Moskee. Je kan daar terecht voor een lijkwade en bieden hulp bij de rituele wassing.
(Nathalie Vanacker – 0477 22 09 36 – vanackernathalie@hotmail.com)

Wil je graag meer weten over de Islam?

Aisha Moskee

Hendrik Conscienceplein 5, Oostende

0475 25 11 32

Moslims

Najlaa Mohammed werd geboren in Bagdad, Irak. In 2011 emigreerde ze naar België. Ze woont met haar man en drie kinderen in Oostende.

Als een moslim overlijdt, wordt het lichaam zo snel mogelijk begraven. Liefst nog dezelfde dag. Het is een voorschrift vanuit de Islam dat veel te maken heeft met het klimaat in ons vaderland, maar het is niet dwingend. Hier in België zit er meestal meer tijd tussen het overlijden en begraven. Dat kan zijn omdat het lichaam moet gerepatrieerd worden, maar ook omdat hier meer tijd nodig is om de nodige praktische zaken in orde te brengen.

Wassing

Na het overlijden wassen we het lichaam. Dat is een taak voor de familie en mede gelovigen. Die rituele wassing gebeurt traditioneel in een moskee. Het is ook mogelijk om de overledene te wassen op de begraafplaats waar een speciale wasplaats voorzien is. Hier in Oostende is dat niet altijd mogelijk. We lossen dat op door de rituele wassing in het ziekenhuis of bij de begrafenisondernemer te laten doorgaan.

Vrouwen worden door vrouwen gewassen en mannen door mannen. Na de wassing wikkelen we de overledene in een witte doek. Deze lijkwade is het symbool voor puurheid en zuiverheid. Na de wassing zeggen we het Djanazah-gebed of dodengebed.

Eeuwige grafrust

Wij begraven onze doden. Moslims worden nooit gecremeerd. Eeuwige grafrust is voor ons ook belangrijk, maar dat kan in België niet gegarandeerd worden. Ouderen kiezen er daarom vaak nog voor om gepatrieerd te worden. Ze willen begraven worden in hun thuisland. Maar jongeren die hier geboren en getogen zijn, hebben die band met het land waar hun ouders of grootouders vandaan komen niet meer zo sterk. Zij kiezen er steeds vaker voor om in België begraven te worden.

Hoofd richting Mekka

Een moslim wordt begraven op de rechterzijde, met het gezicht naar Mekka "Kaaba" gericht. Een moslimgraf heeft geen grafzerk. Er wordt slechts op een sobere manier aangegeven wie er begraven is. Vroeger werden er rond en op het graf steentjes gelegd.

Luidop bidden

Een van de gebruiken bij een moslimbegrafenis is luidop bidden uit de Koran, zowel in de moskee als aan het graf. Dat kan voor een buitenstaander soms vreemd en intimiderend overkomen. Hier in België rouwen de mensen ingetogener. Maar het is voor ons een belangrijk onderdeel van het afscheid.

Rouwperiode

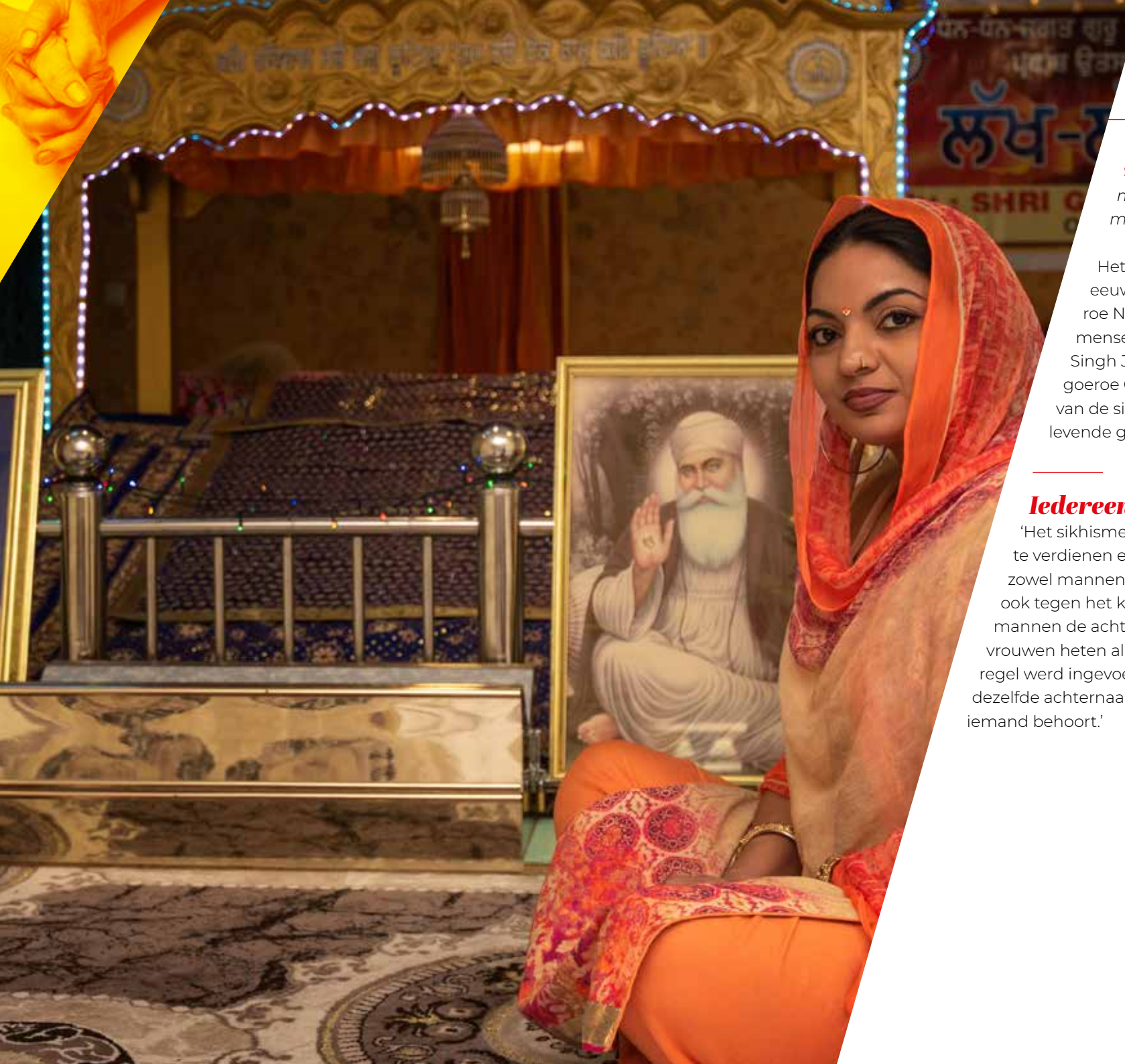
Na de uitvaartdienst gaat iedereen naar het huis van de overledene om daar met elkaar te eten en drinken. Na een overlijden brengen familie en vrienden 3 tot 7 dagen lang eten naar de familie van de overledene. Zo zorgen ze ervoor dat ze geen zorgen hebben. Tijdens het bezoek zitten mannen en vrouwen apart. Er worden goede herinneringen opgehaald en gebeden.

Na veertig dagen wordt de rouwperiode afgesloten. Iedereen komt opnieuw samen om de overledene te herdenken. Koranlezers lezen voor en er wordt samen gebeden voor de rust van de overledene. Op dat moment wordt er ook gekookt voor de armen. Na deze rouwperiode wordt een overlijden jaarlijks herdacht.

- » In België bestaan geen eeuwigdurende concessies. Die werden in 1971 omgezet in vijftigjarige vergunningen. Nu kan je een concessie aangaan tot maximum 50 jaar. Na die periode moet de concessie verlengd worden.
- » Wie hulp wil bij een begrafenis kan contact opnemen met de Aisha (Nathalie Vanacker – 0477 22 09 36 – vanackernathalie@hotmail.com)

Wil je graag meer weten over de Islam?

Aisha Moskee
Hendrik Conscienceplein 5
Oostende
0475 25 11 32

Sikh

Sunita Ram trouwde vier jaar geleden met **Paramjit Sing**, een sikh. Door haar man leerde ze het sikhisme beter kennen.

Het sikhisme ontstond in de vijftiende eeuw. De stichter van het geloof is goeroe Nanak. Na hem volgden er nog negen menselijke goeroes. De tiende goeroe Gobind Singh Ji benoemde de elfde en belangrijkste goeroe Granth Sahib. Dat is het heilige boek van de sikhs. Sikhs beschouwen het boek als een levende goeroe.

Iedereen gelijk

'Het sikhisme stelt dat je moet werken om je kost te verdienen en dat iedereen recht heeft op vrijheid, zowel mannen als vrouwen', zegt Sunita. 'Het is ook tegen het kastenstelsel. Daarom dragen alle mannen de achternaam Singh, wat leeuw betekent. De vrouwen heten allemaal Kaur, wat staat voor prinses. Deze regel werd ingevoerd om iedereen gelijk te stellen. Met dezelfde achternaam kan je niet afleiden tot welke kaste iemand behoort.'

Traditioneel afscheid

'Een tijd geleden overleed mijn schoonvader. We zijn toen naar India gevlogen om afscheid van hem te nemen. Het was voor het eerst dat ik op de traditionele manier afscheid nam.

Wanneer een sikh overlijdt, komen familieleden en dichte vrienden naar het huis van de overledene. Het lichaam wordt gewassen en gekleed in witte kleding. Mannen worden altijd door mannen gewassen en vrouwen door vrouwen. Tijdens die wassing worden de voeten aangeraakt, worden er bloemen uitgestrooid en melk over het lichaam gesprengd. Na de wassing wordt het lichaam naar de crematieplaats gedragen. De oudste zoon loopt voorop, gevolgd door de mannen. Daarna volgt de oudste schoondochter, gevolgd door de vrouwen.

In India worden doden gecremeerd op een brandstapel. De mannen blijven bij het lichaam tot er rook te zien is. Dan trekken ze naar de tempel om te bidden en te eten. Na de crematie wordt de as van de overledene verzameld in een doek.

Heilige rivier

Sikh willen verstrooid worden in de heilige rivier de Ganges, zelfs als er daarvoor enkele dagen moet gereisd worden. Na de crematie ondernemen we met de hele familie deze reis. Omdat sikh geloven dat de ziel meereist, werd de as behandeld als een persoon. Er werd tegen gepraat en als we aten werd er steeds een bord bijgezet.

Nadat de as verstrooid werd in de Ganges, moest het rouwgezelschap ook baden in het water. Na dit afscheid ging het rouwen verder in de woonplaats van de overledene. Er werd een dag lang gebeden in de tempel.

Rust vinden

Veel sikh die in België wonen houden vast aan de traditie om uitgestrooid te worden in de Ganges. Overledenen worden hier gecremeerd en de nabestaanden reizen met de as naar India om deze in de heilige rivier uit te strooien.

Sikh die hier geboren en getogen zijn, hebben minder stevige wortels in India. Zij kiezen er vaak voor om de as uit te strooien in de Noordzee. Het belangrijkste is dat de ziel van de overledene rust kan vinden. En dat kan door de as uit te strooien in water. Zo blijven ze dicht bij hun familie en kinderen die ook hier in België wonen.

- » Voor crematie is een attest nodig. Dit wordt opgesteld door een beëdigd arts die controleert of het overlijden een natuurlijk overlijden is. Deze arts wordt aangeduid door de gemeente en de kosten hiervan zijn ook voor de gemeente. In geval van verdacht of gewelddadig overlijden kan crematie geweigerd of uitgesteld worden.
- » As kan verstrooid worden op zee, op de begraafplaats of op privégrond (mits toestemming van de eigenaar). De as kan begraven worden in een urnegrav, bijgezet worden in een columbarium, bijgezet worden in een gewoon graf of – als dat bestaat – in een bio afbreekbare urn begraven worden in een “urnenbos”.
- » Een urne met as mag in een personenwagen vervoerd worden en mag ook meegenomen worden op het vliegtuig.

Wil je graag meer weten over de sikhgemeenschap?

Sunita Ram

0472 30 88 34

sunita.ram83@gmail.com

Zenboeddhisme

Joke Vanzandweghe (zen-boeddhistisch non) en **Luc Devos** (zen-boeddhistisch monnik). Hun focus ligt momenteel op meditatie en het spiritueel bijstaan van zieke mensen. Zelf begeleiden zij géén boeddhistische uitvaarten maar zij kunnen wel doorverwijzen.

Verskillende stromingen

Het boeddhisme is niet onder één noemer te vangen. Ontstaan in de 5e eeuw voor onze tijdsrekening verspreidde het zich doorheen Azië en ontsnapte het – zoals iedere menselijke praktijk – niet aan regionale invloeden (Bön, Taoïsme, Confucianisme) of de tijdsgeest. Er ontstonden verschillende ontwikkelingen (Theravada, Mahayana en Vajrayana) en dito scholen met eigen visie en gebruiken. De meditatietraditie in Japan 'Zen' genoemd (in China 'Chan', in Korea 'Sön', in Vietnam 'Thien') is een tak van het Mahayana, het boeddhisme van het Grote Voertuig.

Het verspreidde zich vorige eeuw naar het Westen en ondergaat een kruisbestuiving met het Westers denken. In die zin worden basisbegrippen genuanceerder beleefd. Traditionele boeddhisten zijn vooral gericht op verlichting, een bevrijding uit een ketting van wedergeboorten. Wij ervaren reïncarnatie eerder als een metafoor. Het komt er op aan zich te bevrijden van een geconditioneerde geest, bevolkt door concepten zoals ook 'reïncarnatie'.

De meditatie van liefdevolle vriendelijkheid

Wanneer een zenboeddhist stervende is, zijn enkele rituelen op vraag van en interactief met de persoon zelf mogelijk. Rituelen kunnen louterend zijn. Als het wenselijk is doen we de 'mettameditatie'. Metta betekent 'liefdevolle vriendelijkheid'. Deze meditatie kan helpen om schuldgevoelens te verwerken en innerlijke rust te scheppen. Dit is nodig om los te laten, over te gaan en te reïncarneren.

Soms wordt een zuiveringsritueel of een Futatsu of Volle Maan Ceremonie uitgevoerd. Dit is een ritueel om het effect van negatief gedrag te zuiveren. De stervende neemt de verantwoordelijkheid op voor de negatieve zaken in zijn leven waar hij zelf de oorzaak van is. Het helpt de persoon inzicht in eigen karma te verwerven en alles wat zwaar weegt los te laten. Er kan ook wierook (= zuiverend) en een kaars (= licht) gebrand worden en aanwezigen kunnen sutra's (oude leerteksten) zingen.

Géén enkele van deze rituelen wordt opgelegd of dient verplicht te gebeuren. De mogelijkheid wordt aangeboden. De mentale rust van de stervende persoon staat voorop.

Na het overlijden

Er bestaat niet zoiets als één geïjk boeddhistisch begrafenisritueel. Volgens de wens van de overledene kan een ceremonie door een spiritueel leraar of de boeddhistische gemeenschap waartoe de overledene behoort (= sangha) worden uitgevoerd.

Het begrip 'Bardo' – vrij vertaald 'tussentijd' – is vooral in gebruik binnen het Tibetaans boeddhisme. Omdat dit begrip echter ook buiten deze strekking gekend is, toch een kleine duiding.

Na de dood moet het lichaam minimum 24 uur rusten. Deze tijd bepaalt hoe de reïncarnatie zal verlopen. Tijdens die periode mag het lichaam van de pas overledene niet aangeraakt worden. In onze westerse maatschappij lukt het niet altijd om deze tijd te garanderen. In dat geval probeert men een symbolisch moment te geven, voorbeeld 1 uur vooraleer het lichaam verplaatst wordt.

Na de rustperiode wordt het lichaam gewassen door vrienden en familie. Dit is niet gebruikelijk in onze westerse maatschappij. Veel mensen weten niet dat je als nabestaande het recht hebt om zelf het lichaam van de overledene te wassen.

In de Zentraditie wordt de overledene traditioneel gekleed in een kimono, het onderkleed van de monnik of non en wordt het lichaam in Parinirvana gelegd, wat staat voor 'totale onthechting aan deze wereld'. Dat is de houding die Boeddha aannam toen hij stierf: op rechterzijde met de rechterhand onder het hoofd en de linkerhand op de linkerzijde. Familie en vrienden houden een wake en mediteren bij het lichaam.

Wij zijn van mening dat dit vooral zin heeft als de persoon zelf deze wens heeft uitgedrukt vóór zijn heengaan. Het is niet zo dat wij als zenboeddhisten geloven dat indien deze rituelen zó niet zouden gebeurd zijn, er "iets" zou mislukt zijn.

Ingetogen en meditatief

In de boeddhistische traditie worden de doden meestal gecremeerd. Normaal moet dit gebeuren vóór de uitvaartdienst, maar in realiteit is het vaak omgekeerd.

Vaak liggen tijdens de uitvaart persoonlijke attributen van de overledene op de kist of bij de urne zoals de 'Kesa', het schouderkleed van een zenmonnik of non. Nabestaanden offeren wierook bij het groeten en zingen de sutra's mee. Een boeddhistische uitvaart is niet formeel. Het is vooral belangrijk dat alles sereen, ingetogen en meditatief verloopt.

Herdenking

Het is gebruikelijk dat de nabestaanden na de dienst de urne of een gedeelte van de as meenemen naar huis en op het huisaltaar plaatsen met een klein naamplaatje erbij.

Tot 7 dagen na het overlijden wordt er elke dag een dienst voor de overledene gehouden. Daarna dragen familie en vrienden zeven weken lang elke zevende dag een ceremonie op. Na die periode wordt de sterfdag gedurende een periode van 33 jaar jaarlijks ceremonieel herdacht.

- » Voor crematie is een attest nodig. Dit wordt opgesteld door een beëdigd arts die controleert of het overlijden een natuurlijk overlijden is. Deze arts wordt aangeduid door de gemeente en de kosten hiervan zijn ook voor de gemeente. In geval van verdacht of gewelddadig overlijden kan crematie geweigerd worden.
- » De as kan thuis bewaard worden. Dit laatste heet private asbestemming. De eenvoudigste manier om een private asbestemming te krijgen is dit bij leven te laten schrijven in een wilsbeschikking. Als je dat bij leven niet zelf vastlegt, moeten de nabestaanden (alle personen in eerste graad, dit zijn: ouders en kinderen) daarover beslissen en een formulier ondertekenen.
- » Je mag als nabestaande altijd een symbolische hoeveelheid as vragen.

Wil je graag meer weten over het zenboeddhisme?

Luc Devos en Joke Vanzandweghe
Zeedojo@hotmail.com

Jehovah's getuigen

Fernand Dekerf werd in 1980 gedoopt tot Jehovah's getuige.

Jehovah's Getuigen, geloven in een almachtige God, Jehovah. Voor het Wachttorengenootschap is Jezus Christus het grootste voorbeeld. Hij is de eerste die de medemens bekeerd heeft en is de grootste Getuige, maar hij is niet God maar de zoon van God. Ons geloof is gebaseerd op de Bijbelse waarheid.

Jehovah's getuigen treden toe tot de gemeenschap door een doop op latere leeftijd. Wij dopen geen baby's. Het is een vrije beslissing of je wilt toetreden tot de gemeenschap en die beslissing moet je maken wanneer je er rijp voor bent.

Open gemeenschap

Ons geloofsleven speelt zich af in de vergaderplaats.

In elke stad zijn er verschillende gemeentes (parochies), die elk hun vaste dagen hebben voor de vergaderingen. Elke gemeente komt tweemaal per week samen. In de eerste vergadering nemen we de tijd voor gebed. Daarna volgt een toespraak over wat de Bijbel zegt en hoe we de leringen ervan in ons leven kunnen toepassen aan de hand van onze tijdschrift "de Wachttore". We sluiten opnieuw af met een gebed en lied. De tweede vergadering van de week focust op onze prediking en onze levenswijze. We lichten onze Bijbelse principes toe, maken tijd voor Bijbelstudie, onderwijs en het prediken. Iedereen is welkom op een vergadering, ook mensen die niet gedoopt zijn. We zijn een open gemeenschap.

Wij zorgen voor elkaar

Wij zorgen voor elkaar en dat gaat verder dan familiebanden. We beschouwen elkaar als broeders en zusters. Wanneer iemand stervende is hebben wij geen specifiek ritueel. De familie blijft wel waken. De dood is voor iedereen iets verschrikkelijks, wat je ook gelooft. Zelfs de Bijbel noemt de dood een grote vijand van de mens. Hoe iemand het verlies van een naaste ervaart, is persoonlijk. Sommigen treuren de rest van hun leven en daar is niets mis mee. We geven mensen de ruimte om hun rouwproces op hun eigen manier te beleven. Het is normaal om te rouwen om de dood van iemand van wie je houdt. We bezien een begrafenis dus niet als een feest, maar als een gelegenheid om er voor de nabestaanden te zijn.

Vergaan tot stof

Als Jehovah's getuige is het een persoonlijke beslissing om te kiezen voor een klassieke begrafenis of crematie. Wij geloven dat je opnieuw vergaat tot stof. Daardoor wordt er meer gekozen voor crematie, want dit versnelt dat proces. De geest van de mens of levenskracht keert terug naar de Schepper en wacht daar op het moment van de opstanding.

We nemen afscheid met een eenvoudige eredienst, de begrafenistoetspraak. Deze is op de Bijbel gebaseerd en hierin richten we de aandacht vooral op de Bijbelse opstandingshoop waarbij Jezus' dood een belangrijk voorbeeld is. In de toespraak hebben we het ook over de overledene en over zijn of haar reputatie als Jehovah's getuige. Iedereen is welkom, ook niet-getuigen.

De eredienst wordt afgesloten met een lied uit onze eigen liederenbundel en een gebed. We spelen geen wereldse muziek in de vergaderplaats. Er kan op de begraafplaats zelf ook nog een Bijbeltekst en gebed uitgesproken worden, dat hangt af van wat de overledene wenste.

Wil je graag meer weten over Jehovah's getuigen?

Fernand Dekerf

0475/55 54 61 – 059/50 66 22

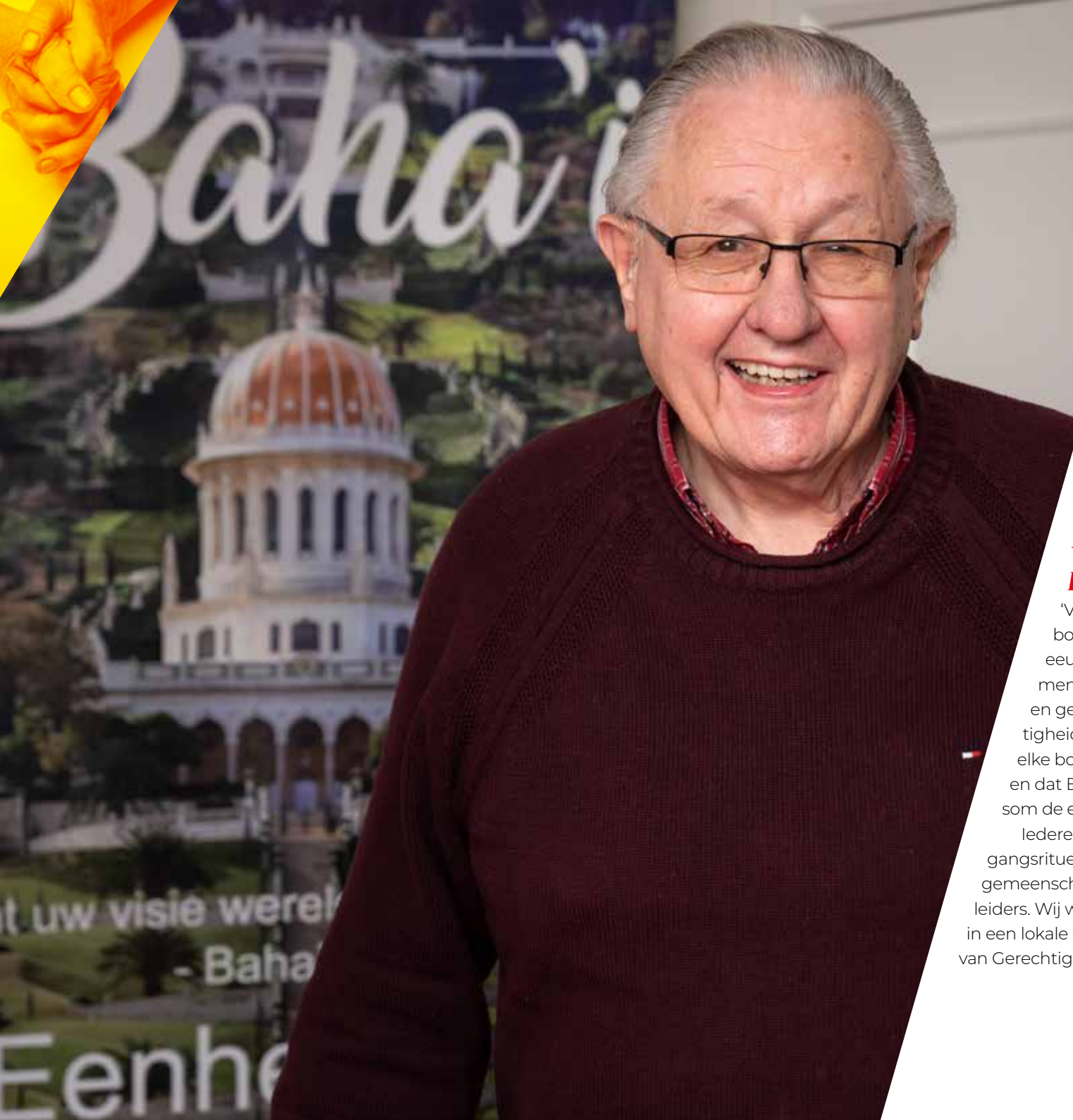
fernand.dekerf@skynet.be

JW.ORG (in bijna 1000 talen)

ONZE KONINKRIJKSZAAL

Steensedijk 153, Oostende (Stene)

Nederlands	zaterdag om 19 u. en woensdag om 19.15 u. zondag om 10 u. en dinsdag om 19.15 u.
Frans	zondag om 15 u. en donderdag om 19.15 u. (aanvraag om onze vergaderplaats te bezoeken is mogelijk, ook voor groepen)
Russisch	zondag om 10 u. en dinsdag om 19.15 u.

Bahá'í

'Wij geloven dat de grote wereldgodsdiens- ten met elkaar verweven zijn', zegt Daniel Schaubacher. 'De baha'is zien de religieuze geschiedenis als een ont- vouwing van waarheid met behulp van een aantal goddelijke boodschappers. Wij noemen deze manifestaties van God. Elke goddelijke boodschapper stichtte een religie afgestemd op de behoeften van hun tijd en het begripsvermogen van de mensen uit hun tijd. Abraham, Mozes, Krishna, Boeddha, Jezus en Mohammed zijn enkele van de bekendste bood- schappers. Alle manifestaties zijn een soort spiegel van de waarheid.'

Bahá'u'lláh

'Voor de bahá'í is de meest recente en belangrijkste boodschapper Bahá'u'lláh. Hij stichtte in de negentiende eeuw in Perzië (Iran) het bahá'í-geloof. Wij geloven dat de mensheid betrokken is bij een voortdurend, noodzakelijk en geleidelijk proces naar verstandhouding, vrede, gerech- tigheid en eenheid op wereldschaal. De baha'is geloven dat elke boodschapper over een volgende (een wederkeer) sprak en dat Bahá'u'lláh met zijn leer en zijn leven als proef op de som de eindtijd-beloften van de voorgaande religies vervult.

Iedereen kan zich bekeren tot dit geloof. Er zijn geen over- gangsrituelen. Als je jouw geloof verklaart, ben je lid van de Bahá'í gemeenschap. In onze gemeenschap zijn er ook geen priesters of leiders. Wij werken met democratisch verkozen mensen die zetelen in een lokale of nationale Geestelijke Raad, of in het Universele Huis van Gerechtigheid.'

Geen crematie

'De leer van Bahá'u'lláh zegt dat elke gelovige de morele plicht heeft om een testament op te maken met daarin zijn laatste wensen. Hoe wil je begraven worden? Wat moeten je nabestaanden doen met je eigendommen?

Hierbij moet altijd rekening gehouden worden met de wetten van het land.

Baha'is mogen zich kandidaat stellen voor orgaandonatie of hun lichaam schenken aan de wetenschap, maar ze mogen zich niet laten cremieren. Je moet het lichaam respecteren en de ziel de kans geven om zich los te maken van het lichaam.'

Maximum één uur

'Als er iemand in de gemeenschap stervende is, dan zeggen we gebeden voor die persoon. Je hoeft daarvoor niet bij die persoon aanwezig te zijn, dat kan ook in stilte van thuis uit. Het belangrijkste is dat je gedachten uitgaan naar de stervende.

Wij hebben weinig rituelen en vereisten voor een bahá'í-begravenis. De enige voorwaarde die hier in het Westen geldt is dat de dode begraven wordt op maximum één uur reizen van de plaats waar hij of zij overleden is. Bij de teraardebestelling wordt het Gebed voor de Doden gezegd. De aanwezigen luisteren in meditatie.'

Ziel wordt vrijgelaten

'Volgens de leer van Bahá'u'lláh zal de ziel na de dood verder evolueren. Bij de conceptie wordt een ziel geboren en die ziel wordt vrijgelaten bij het overlijden. Net zoals een vogel uit zijn kooi wordt vrijgelaten. Wij geloven dat die ziel zal verder reizen. Zij zal andere zielen herkennen in de volgende wereld.

Wat die volgende wereld is dat kunnen we niet begrijpen. Je kan het vergelijken met een baby in de baarmoeder. Die baby heeft alle capaciteiten om te leven in de wereld buiten de baarmoeder. Maar zolang hij zich in de baarmoeder bevindt, kan hij zich geen voorstelling maken hoe de wereld buiten de baarmoeder eruitziet.'

Contactpersoon Baha'i

Gemeenschap Oostende

Myriam en Daniel Schaubacher-Taes

0478 871 271

bahai@telenet.be

www.bahai.be

Bij de dood van een naaste is het niet gemakkelijk om je weg te zoeken in het kluwen van de wetgeving en zelf uit te zoeken wat kan, mag en moet.

VormingPlus Oostende Westhoek en SamenDivers organiseerden met de financiële steun van Stad Oostende het project 'Afscheidsrитуelen hier & elders'. Deze brochure is het eindresultaat van deze samenwerking.

Met ondersteuning van

Yot

labo voor levensbeschouwing & ruimte voor perspectief

Stalijzerstraat 19

Brugge

050 33 68 18 (op dinsdag en donderdag)

info@yot.be

Doodgewoon ... een andere uitvaart

Greet Chielens

Dorpsstraat 1, Brugge

050/82.61.42

greet@dood-gewoon.be

www.dood-gewoon.be

